

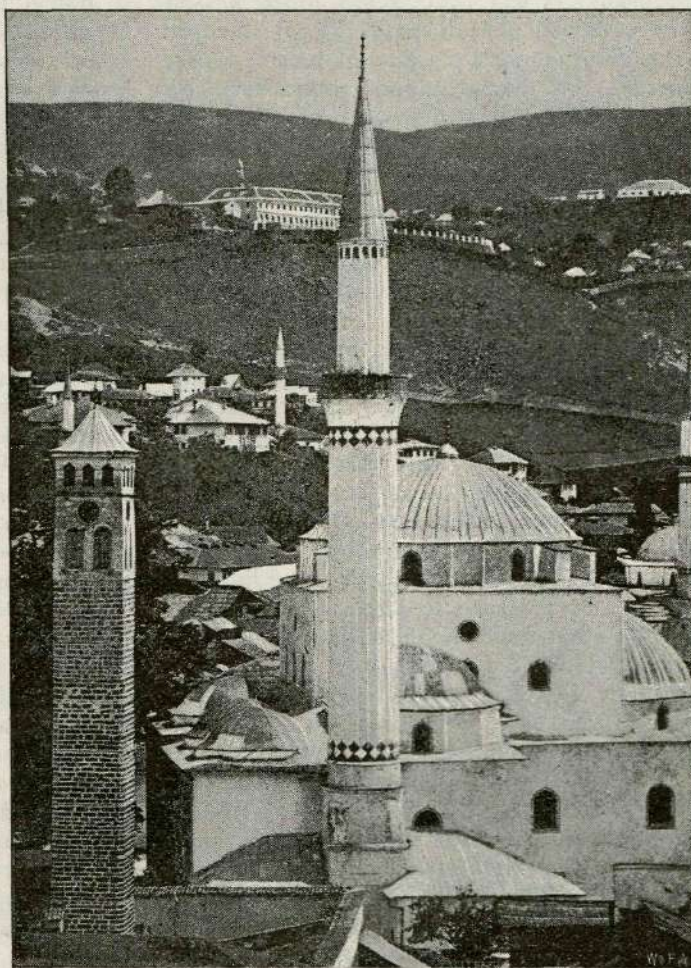
govalcem ob izvirih reke Bosne, kjer so napravili postajo „Ad matricem“. — „Matica“ bosanski državi je res postal ta kraj tudi pozneje, ko so se bili priselili Slovani. Ob gornjem toku reke Bosne je dolina najširša — okoli 4. ure na vsako stran. V tem lepem rodovitnem kraju je bila „župa vrhbosanska“; dandanes se zove sarajevsko ali sarajsko polje. Ime „Vrhbosna“ znači okolico ob vrelcih ali virih Bosne. Blizu tam, kjer prihaja Bosna izpod temnega Izmana iz neštivilnih virov, bila je v 10. veku trdnjava Kotor, najbrže na mestu sedanjega sela jednakega imena. Nekoliko pozneje se je povzdignilo večje mesto „Brdo“ s cerkvijo sv. Petra, skoro gotovo tam, kjer je sedanje selo Blažuj. Bilo je nekaj časa sedež katoliškega škofa vrhbosanskega. V 14. stoletju pa se imenuje Vrhbosna utrjeno mesto, ki je stalo nad sedanjim Sarajevom, na prostoru stare trdnjave ali kastela sarajevskega. Gotovo je, da so v njem pokopali l. 1415. bosanskega vodjo Pavla Radinovića.

Ta trdnjava je začetek Sarajevu, pod njo se je polagoma razširjalo proti dolini. Od začetka je bilo pač le majhno; raslo je še le pod turško vlado v 15. veku, ko so si Turki leta 1463. stalno prisvojili Bosno. Pravljičica pripoveduje, da sta mesto zgradila l. 1365. v vnožju gorske trdnjave bosanska odpadnika Sokolović in Zlatarović. Zvalo se je pa Vrhbosna do srede 16. stoletja; pozneje so mu nadeli ime „Bosna-Saraj“ — slovanski „Sarajevo“ — t. j. stolno, vladno mesto, ker se je zgradila nova stolica ali palača na višini nad mestom.

Mesto je imelo često hude dneve; zlasti so požari razsajali po njegovih ulicah v letih 1480., 1644., 1654., 1697., 1879. Med njimi je gotovo najbolj znamenit oni požar, ki je upepelil Sarajevo 23. in 24. vinotoka l. 1697., ko je princ Evgen osvojil srce bosansko ter tako slavno dovršil vojsko s Turki od leta 1683. do 1697.

„Strašni“ Evgen, kakor so mu rekali Turki, dobil je po svoji vojaški nadarjenosti in odločnosti pri Zenti ob Tisi 11. kimovca l. 1697. s 50.000 vojaki nad 130.000 Turki tako odločilno zmago, da je izgubil Turek popolnoma pogum.

V svojem poročilu na cesarja Leopolda pa je izvrstni vojskovodja že sprožil misel, da bi šel pogledat tudi dežele onstran Save in rešit tamošnje kristijane krutega jarma turškega. Cesar je pritrdil; z nepopisnim navdušenjem je hitel „mali“ princ čez Savo; strah se je lotil mohamedanov. Doboj je osvojil, Žepče in Vranduk požgal. Kristijani so od veselja vriskali, imenovali Evgena svojega rešitelja, mohamedani pa so

Begova džamija v Sarajevu. (Po fotografiji.)

begali brez sveta sem ter tje. Zato je sklenil hrabri junak, da si pridobi tudi bosanski „biser“ — Sarajevo in od tam vzame Turčinu vso Bosno. Dne 23. vinotoka je bil že v premaganem mestu. Kristijani so prihiteli ter ga prosili klečé, naj jih vzame s seboj čez Savo, ako bi zapustil Bosno. Dejal je: „Nadejam se, da vas rešim vse.“

Vojaki so mesto oropali, zvečer pa je zažgali zoper povelje prinčeve; pogorelo je drugi dan